

Список використаних джерел ілюстративного матеріалу

1. Amis M. Money / A. Martin. – New York : Penguin Books, 1984. – 364 p.
2. Christie Agatha. Sparkling Cyanide / A. Christie. – London : Pan Books, 1978. – 188 p.
3. Collins J. Dangerous Kiss / J. Collins. – New York : Simon & Schuster Inc., 2000. – 624 p.
4. Conroy P. The Prince of Tides / P. Conroy. – Boston : Bantam Books, 1986. – 665 p.
5. Grisham J. The Firm / J. Grisham. – New York : Doubleday, 1991. – 501 p.
6. Hemingway E. A Farewell to Arms / E. A. Hemingway. – New York : Scribner, 1995. – 332 p.
7. Hornby N. High Fidelity / N. Hornby. – London : Penguin Books, 1995. – 245 p.
8. Ludlum R. The Gemini Contenders / R. Ludlum. – New York : Dell Book Co., 1977. – 441 p.
9. Ward J. Jack Gance / J. Ward. – Boston : A Richard Todd Book Houghton Mifflin Company, 189. – 279 p.
10. Waugh Evelyn. Prose. Memories. Essays / E. Waugh. – US : Random House, 1980. – 443 p.

Статтю подано до редколегії
31.03.2012 р.

УДК 39 (=16):801.81:81'23

Н. О. Данилюк – доктор філологічних наук, професор кафедри української мови Волинського національного університету імені Лесі Українки

Використання досягнень західноєвропейських та американських учених для вивчення мови слов'янського фольклору

*Роботу виконано на кафедрі української мови ВНУ
ім. Лесі Українки*

У статті проаналізовано роботи зарубіжних учених із філософії та психології мови, лінгвістичної антропології, які вплинули на розвиток слов'янської етнолінгвістики та лінгвофольклористики.

Ключові слова: мова слов'янського фольклору, філософія мови, лінгвістична антропологія, фольклорна лінгвістика, етнолінгвістика, лінгвофольклористика.

Данилюк Н. А. Использование достижений западноевропейских и американских ученых для изучения языка славянского фольклора. В статье анализируются работы зарубежных ученых по философии и психологии языка, лингвистической антропологии, которые повлияли на развитие славянской этнолингвистики и лингвофольклористики.

Ключевые слова: язык славянского фольклора, философия языка, лингвистическая антропология, фольклорная лингвистика, этнолингвистика, лингвофольклористика.

Danylyuk N. O. Usage of the Achievements of the Western European and American Scientists in the Studies of the Language of the Slavic Folklore. The article deals with the analysis of the works by foreign scientists in the fields of the language philosophy, language psychology, and linguistic anthropology which had their impact on the development of the slavic anthropological linguistics and linguistic studies of folklore.

Key words: language of the Slavic folklore, language philosophy, folklore linguistics, anthropological linguistics, linguistic studies of folklore.

Постановка наукової проблеми та її значення. У XIX ст. намітилися мовознавчі аспекти дослідження мови слов'янського фольклору, які у XX ст. оформлено в окремі напрями (а згодом – і науки): лінгвопоетичний, лінгвостилістичний, етнолінгвістичний, лінгвокогнітивний, лінгвофольклористичний, лінгвокультурологічний. Для їх становлення та розвитку мають значення ідеї, викладені в роботах західноєвропейських й американських учених: Е. Б. Тайлора, Дж. Фрезера, В. Гумбольдта, Л. Вайсгербера, Е. Сепіра, Б. Уорфа, А. Лорда, А. Вежбицької та ін. Однак спеціальних досліджень про використання досягнень зарубіжних учених для вивчення мови слов'янської народної поезії обмаль. Цим зумовлено вибір теми цієї статті, у якій зосередимо увагу на етнолінгвістичному та лінгвофольклористичному підходах.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження. Насамперед уточнимо поняття «фольклор», що позначає важливу частину культурної спадщини народу і виступає

об'єктом вивчення кількох наук. Термін «фольклор» (синоніми – *народна поетична творчість, народна словесність, усна словесність, народна поезія, усна поезія*) в слов'янській філології традиційно вживають як назву «неписаної народної літератури, [...] сукупності різних видів і жанрів народної художньої творчості: пісень, казок, легенд, переказів, приказок, прислів'їв, загадок, анекдотів, замовлянь, театральних сценок тощо» [5, 396]. В українську науку цей термін почав входити в останній чверті XIX ст. завдяки працям М. П. Драгоманова, І. Я. Франка й інших дослідників. На думку М. Б. Лановик і З. Б. Лановик, в усній поетичній творчості «засобами мови збережено знання про життя і природу, давні культу й вірування, а також відбито світ думок, уявлень, почуттів і переживань, народнопоетичної фантазії» [7, 18]. Відомо, що англійське слово *folklore* буквально означає «народна мудрість, народне знання» [14, 887]. Саме тут у поетичних формах, за словами О. Федик, закодовано «взаємозв'язок мови і духу, мови і душі, мови і внутрішнього світу як людини, так і нації» [15, 11].

Потрібно зазначити, що американські (зокрема й західноєвропейські) фольклористи вкладають у поняття народнопоетичної творчості широкий зміст, об'єднуючи ним мову, усну літературу, музику, танці, ігри, міфологію, обряди, звичаї, ремесла, архітектуру тощо [21]. Б. М. Путилов пропонує вважати дистинктивними ознаками фольклору вербальність (словесне вираження), традиційність (підпорядкованість усталеним нормам творення), специфічні способи функціонування (усність, обрядовість), «інклюзивність» (термін Б. М. Путилова), тобто безособовість, анонімність [11, 64]. До них додамо ще такі якості, як колективність, суб'єктність (суб'єкт-індивід, суб'єкт-група, етно-суб'єкт – творці народнопоетичного тексту), системність (елементи усної поезії складають структуру, рівні якої взаємодіють), варіантність (використання багатьох варіантів тексту та синонімічно-варіантних форм мовних одиниць). Вияв цих ознак простежуємо в особливостях словникового складу, виразових одиниць і тексту. Отже, терміном «вербальний (словесний) фольклор» виокремлено ту частину усної поезії, яка стала предметом філологічних студій.

Основи лінгвістичного опрацювання поетичної мови загалом і фольклорної зокрема закладено в роботах вітчизняних учених кінця XIX – початку XX ст. – П. Г. Житецького, М. І. Костомарова, Ф. І. Буслаєва, О. М. Афанасьєва, Фр. Міклошича, О. М. Веселовського, О. О. Потебні та ін. Значним досягненням цього періоду стало розуміння взаємозв'язку мови та свідомості й мислення народу. У розвідках із філософії та психології мови Г. Штайнталя «*Der Ursprung der Sprache*» (1858), В. Гумбольдта «*Über die Verschiedenheit des menschlichen Sprachbaues ect*» (1859) мову потрактовано як живу діяльність людського духу, єдину енергію народу, що пронизує його буття. В. Гумбольдт, який увів у науковий обіг поняття «мовна свідомість народу» й «мовне бачення світу», писав: «У мові ми завжди знаходимо сплав споконвічно мовного характеру з тим, що сприйнято мовою від характеру нації» [3, 373]. Тому всяка мова, позначаючи окремі предмети, насправді творить; вона формує для народу-мовця певну картину світу. Ці погляди набули подальшого розвитку в дослідженнях О. О. Потебні, їх по-новому осмислено наприкінці XX – на початку XXI ст. у зв'язку з вивченням мовної картини світу народної поезії (Є. Б. Артеменко, С. Я. Єрмоленко, Л. А. Лисиченко та ін.).

Міфічні витоки бачення світу носіями фольклору простежено в студіях англійських «антропологів»: Е. Б. Тайлора «*Primitive Culture*» (1871), Е. Лонга «*The Secret of the Totem*» (1905), Дж. Фрезера «*Totemism and Exogamy*» (1910), «*The Golden Bough*» (1911), у яких образотворчі засоби пояснено через первісний анімізм, тотемізм і магію. Ці підходи розвинуто в книгах прихильників неоміфологізму В. Я. Проппа, Є. М. Мелетинського, О. М. Фрейденберга. Для сучасних дослідників важлива думка О. М. Фрейденберга, яка зазначає: якщо ми хочемо зрозуміти давніші ступені розвитку, то повинні повністю відмовитися від уявлень сьогодення, звільнитися від нинішнього «здорового глузду» і спробувати дивитися на світ очима людей того періоду [17, 38].

У роботах кінця XIX – початку XX ст. було намічено також розуміння мовної особистості, носія пісень як мовотворця, а не лише ретранслятора тексту народної культури. І. Я. Франко слушно вважав обрядову поезію «колективним вибухом почуттів», імпровізацією, одночасно співаною, представленою в танці та мімічно, а ліричну й епічну – такою, що виникла під впливом певного факту з особистого чи суспільного життя. У процесі використання нова пісня змінюється: «незвичайні або надто індивідуальні її риси затираються, провінціалізми з однієї околиці поступаються місцем іншим; [...] одні строфи випадають, прибувають інші, вирвані із якоїсь іншої пісні, і в такий спосіб пісня повільно розщеплюється на велику кількість варіантів» [16, 56–57]. Цей підхід пояснює

співіснування усталеного канону й імпровізацію, використання діалектизмів, варіантних форм і варіантів цілих пісень тощо.

О. О. Потебня, визнаючи, що фольклорний текст підпорядкований традиційним вимогам стосовно розміру, наспіву, способів вираження, указував на креативність його творців і виконавців [10, 513]. Пізніше цю думку розвинув американський учений А. Лорд у книзі «The Singer of Tales» (1960), який писав: «Мистецтво співця полягає не тільки в заучуванні через багаторазове повторення стертих формул, скільки в здатності за зразком уже наявних формул скласти й перебудувати звороти, які виражають певне поняття» [8, 15], тобто співець творить у межах «закріпленого традицією мистецького канону», а його традиційний стиль одночасно й індивідуальний.

Відомо, що вивчення етнолінгвістичної проблематики започатковано в студіях вітчизняних дослідників О. О. Потебні, О. М. Афанасьєва, М. І. Костомарова, М. Ф. Сумцова, В. М. Гнатюка, І. Я. Франка, О. М. Веселовського, І. І. Огієнка й ін. Як самостійний напрям етнолінгвістика (антрополінгвістика) зародилася на межі ХІХ–ХХ ст. у США завдяки працям Ф. Боаса, Е. Сепіра, С. Лема, Дж. Трейджера, К. Леві-Строса та ін. Європейське неогумбольдтіанство (20-ті роки ХХ ст. – Л. Вайсгербер, Й. Трір, Х. Глінц, Г. Ібсен та ін.) великою мірою ґрунтувалося на фольклорно-етнографічних текстах. Л. Вайсгербер сформулював такі положення: мова – основний медіум пізнання світу мовною спільнотою; мова – діяльна сила, відбита в певній картині світу; рідна мова виявляє потрійну силу: як основа світоутворення, творець історії і носій культури; різноманітність мов передбачає множинність світорозумінь [12, 97–100]. Великою заслугою Л. Вайсгербера і Й. Тріра було введення до наукового обігу польової методики опису лексики етнічної мови, яку успішно розвивають сучасні вчені Г. В. Колшанський, Ю. Н. Караулов, Л. А. Лисиченко, В. В. Жайворонок, Ж. П. Соколовська й ін.

Значний вплив на етнолінгвістичну думку мала сформульована у 30-ті роки гіпотеза мовного релятивізму Сепіра-Уорфа (Ворфа), викладена в книзі «The Language» (російський переклад «Язык», 1934) і розвинута в праці Б. Уорфа «Language, Thought and Reality» (1966). Е. Сепір визнавав: «Внутрішній зміст усіх мов той же – інтуїтивне знання досвіду. Тільки зовнішня їхня форма різноманітна до нескінченності, оскільки ця форма, котру ми називаємо морфологією мови, – не що інше, як колективне мистецтво мислення» [13, 193]. Членування світу, організація його через поняття і значення залежить від особливостей етнічної мови. Тому «повний словник тієї чи іншої мови небезпідставно можна трактувати як комплексний інвентар усіх ідей, інтересів і занять, що привертала увагу цієї спільноти» [13, 272].

Потрібно зазначити, що думку про мовно-культурну категоризацію світу знаходимо ще в дослідженнях О. О. Потебні. Р. Кісь пише: «Уже самою постановкою цих питань [...] О. Потебня випередив не тільки Е. Сепіра та Б. Ворфа (так звана гіпотеза мовної відносності), а й деякі концепції німецького неогумбольдтіанства ХХ сторіччя (Л. Вайсгербер та ін.) і водночас упритул підійшов до таких питань, які поставила американська когнітивна антропологія (Ф. Лавнсбері, Д. Гаймз, К. Пайк) шойно яких тридцять років тому» [6, 5]. Принагідно скажемо, що Р. Кісь на основі мови чукчів-оленьорів довів слушність концепції Сепіра-Уорфа, показавши переваги динамічно-процесуального дослідження проблем мовного релятивізму над запропонованою американцями статично-епістемологічною (у межах мовної свідомості) версією цієї гіпотези.

У 70-х роках ХХ ст. традиції американської лінгвістичної антропології продовжувала розвивати А. Вежбицька, яка внесла корективи в гіпотезу Сепіра-Уорфа: не можна сказати, що системи бачення світу в різних мовах не зіставлявані, їх слід порівнювати за допомогою метамови семантичних примітивів. На її думку, семантика пронизує всі рівні мови, а мовні значення інгерентно суб'єктивні, антропоцентричні й етноцентричні як результат інтерпретації світу людиною. У книгах із семантичної метамови, граматичної та лексичної етносемантики А. Вежбицька запропонувала методику виявлення властивостей національного характеру, «прочитуючи» їх у національно-специфічних одиницях відповідних мов. Дослідниця наголошувала, що в етнічних мовах «наявний набір семантичних примітивів, які збігаються з набором лексичних універсалій, і ця множина примітивів-універсалій лежить в основі людської комунікації та мислення, а специфічні для мов конфігурації цих примітивів відображають різноманітності культур» [2, 297]. Серед примітивів, властивих усім мовам (і поширених у фольклорі), названо такі: *я, ти, хтось, щось, люди, один, два, мислити, бачити, хотіти, чути, бути, жити, могли, добрий, поганий, великий, малий* та ін. Національно-культурну специфіку виявлено при зіставленні назв родинних стосунків, кольорів, птахів, рослин в англійській, польській, російській, німецькій, японській та інших мовах.

Порівнюючи основні досягнення слов'янських (зокрема московської та люблінської) етнолінгвістичних шкіл й англо-американської лінгвістичної антропології, П. Плас слушно зауважує, що всі вони визнають семіотичну концепцію культури як комунікативної системи й концепцію мови як інструменту пізнання світу. «Спільними характеристиками, що їх зближують, є концепція мови фольклору як особливо вдячного поля для дослідження. Найважливіші спірні питання пов'язані зі взаємовідношеннями між культурою та ідентичністю окремих груп, аналізом етнографічного дискурсу, мовно-кодової ідеології. Найбільшою різницею, з іншого боку, є зосередження слов'янської етнолінгвістики на лексиці, у той час, як північноамериканські студії фокусуються на прагматичному аспекті мови» [23, 143]. Підкреслюючи важливе значення праць зарубіжних учених для слов'янського мовознавства, керівник люблінської етнолінгвістичної школи Є. Бартмінський пише: «Етнолінгвістика або лінгвістика антропологічна – опрацьовувана також під ширшими за обсягом назвами – культурологічна лінгвістика й лінгвокультурологія – розвиваються в слов'янських краях у контакті з етнолінгвістикою західноєвропейською» [20, 9].

Вітчизняні дослідники послуговуються працями західноєвропейських колег і в період становлення лінгвофольклористики. Як окрема галузь філології вона склалася в 70-і роки ХХ ст. на межі фольклору, поезики й мовознавства завдяки працям П. Г. Богатирьова, А. П. Євгенєвої, Й. О. Оссовецького, Є. Б. Артеменко, О. Т. Хроленка, С. Є. Нікітіної, Є. Сероцюка, С. Я. Єрмоленко й ін. Її підвалини закладали П. Г. Житецький, О. О. Потебня, Ф. І. Буслаєв, О. М. Веселовський та ін. Цей напрям американський учений Г. М. Хоенігсволд 1966 р. назвав терміном «фольклорна лінгвістика», виділивши його на тлі вживаних у той час «етнолінгвістика» й «соціолінгвістика» [22, 16].

Формування нової наукової дисципліни, розпочате в 50-х роках ХХ ст. великою мірою завдяки діяльності П. Г. Богатирьова та Й. О. Оссовецького, зумовлено потребами комплексного дослідження народної словесності як явища *sui generis*. Термін «лінгвофольклористика» запропонував О. Т. Хроленко в статті «Что такое лингвофольклористика?» (1974). Учений зазначає, що «лінгвофольклористи вивчають мову усної народної творчості як необхідну базу народнопоетичної творчості і як засіб осягнення етнічної ментальності й традиційних культурних смислів» [18, 79], указуючи на тісний зв'язок нової науки з етнолінгвістикою та лінгвокультурологією.

Уточнено поняття «мова фольклору», яке різні дослідники трактують неоднаково: сукупність поетичних формул і правил їх використання, так звана «поетична грамати́ка» (А. Лорд); єдність сюжетотворчих мотивів (Б. М. Путилов); сукупність знакових опозиції або рядів і традиційних смислів (Вяч. Вс. Іванов, В. М. Топоров, П. П. Червінський) тощо. «Лінгвісти, – зауважує С. Є. Нікітіна, – розглядають мову фольклору як наддіалектну художню форму мови, яка реалізується в фольклорних текстах і говорять про фонетику, морфологію і лексику цієї мови» [9, 53]. С. Я. Єрмоленко пише, що висловом «мова фольклору» «об'єднується мова різних фольклорних жанрів, у яких закладено естетичне сприймання народного слова, його емоційно-експресивний зміст» [4, 282].

Звернемо увагу на спробу розрізнити поняття «мова фольклору» та «мовлення фольклору», у якій відбито соссюрівську дихотомію «мова» – «мовлення». Нагадаємо, що П. Г. Богатирьов та Р. Якобсон усну словесність (систему виразових засобів) порівнювали з мовою (системою одиниць), що реалізуються в текстах: «Подібно *langue*, фольклорний твір неособовий та існує лише потенційно, це комплекс відомих норм та імпульсів, канва актуальної традиції, яку виконавці розцвічують узорами індивідуальної творчості подібно до того, як чинять творці *parole* відносно *langue*» [1, 118]. Американські вчені М. Ліч та Дж. Фрайд теж виділяють два поняття: «мова фольклору» (одиниці фонетики, морфології, синтаксису й лексики) та «мовлення фольклору» (звуки, морфеми, словосполучення, загальна лексика, власні імена та прізвища людей, словник соціально обмежених груп, звуконаслідування, жести, міміка, графічні символи, світлові сигнали тощо) [21]. Проте до власне мовленнєвих елементів вони невинуватно долучають позамовні комунікативні засоби. Намагання розмежувати мову й мовлення («язык и речь») простежуємо і в працях російських учених. Поряд із поширеним терміном «язык фольклора» (А. П. Євгенєва, П. Г. Богатирьов, Й. О. Оссовецький та ін.) використовують назви «народно-поэтическая речь» і «народно-песенная речь» (Л. І. Баранникова, А. В. Десницька, Є. Б. Артеменко й ін. [19]). Зазначимо, що в українській (почасти – загалом слов'янській) науковій літературі поняттям «мова» нерідко називають власне мову як систему, а також наслідок реалізації мовної системи – мовлення (С. Я. Єрмоленко, Є. Бартмінський).

Висновки. Отже, досягнення західноєвропейських й американських учених у галузі філософії мови та етнолінгвістики мають важливе значення для формування відповідних аспектів вивчення

слов'янського фольклору наприкінці XIX – на початку XXI ст. Специфіка художньо-естетичної системи народнопоетичної мови детермінує аналіз одиниць в мікро- та макроконтекстах, з урахуванням закладеної в них етнолінгвальної та лінгвокультурологічної інформації.

Перспективи подальшого дослідження полягають в ознайомленні зарубіжних науковців із передовими досягненнями в галузі слов'янського мовознавства (приміром, праці О. О. Потебні, школи з етнолінгвістики та лінгвофольклористики).

Список використаної літератури

1. Богатырев П. Г. К проблеме размежевания фольклористики и литературоведения / П. Г. Богатырев // Богатырев П. Г. Функционально-структуральное изучение фольклора (Малоизвестные и неопубликованные работы) / сост., вступ. ст. и коммент. С. П. Сорокина. – М. : ИМЛИ РАН, 2006. – С. 118–120.
2. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание : пер. с англ. / А. Вежбицкая ; [отв. ред. М. А. Кронгауз ; авт. вступ. ст. Е. В. Падучева]. – М. : Рус. словари, 1997. – 416 с.
3. Гумбольдт В. Характер языка и характер народа / Вильгельм Гумбольдт // Язык и философия культуры : пер. с нем. / [сост., общ. ред. и вступ. ст. А. В. Гулыга и Г. В. Рамишвили]. – [2-е изд.]. – М. : Прогресс, 1995. – С. 370–381.
4. Єрмоленко С. Я. Фольклор і літературна мова : [монографія] / С. Я. Єрмоленко. – К. : Наук. думка, 1987. – 245 с.
5. Кирчів Р. Фольклор / Роман Кирчів // Українська фольклористика : словник-довідник / [уклад. і заг. ред. М. Чернопиский]. – Тернопіль : Підруч. і посіб., 2008. – С. 396–397.
6. Кісь Р. Мова, думка і культурна реальність (від Олександра Потебні до гіпотези мовного релятивізму) / Кісь Роман. – Л. : Літопис, 2002. – 304 с.
7. Лановик М. Б. Українська усна народна творчість : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / М. Б. Лановик, З. Б. Лановик. – [2-ге вид.]. – К. : Знання – Прес, 2003. – 592 с.
8. Лорд А. Б. Сказитель / А. Б. Лорд ; [пер. с англ. Ю. А. Клейнера, Г. А. Левинтона ; отв. ред. Б. Н. Путилов]. – М. : Восточ. лит., 1994. – 369 с.
9. Никитина С. Е. Устная народная культура и языковое сознание / С. Е. Никитина. – М. : Наука, 1993. – 189 с.
10. Потебня А. А. Из записок по теории словесности: Поэзия и проза. Тропы и фигуры. Мышление поэтическое и миф / А. А. Потебня. – Харьков : [б. и.], 1905. – 652 с.
11. Путилов Б. Н. Фольклор и народная культура. In memoriam / Б. Н. Путилов. – СПб. : Востоковедение, 2003. – 464 с.
12. Радченко О. А. Лео Вайсгербер (1899–1975) / О. А. Радченко // Европейская лингвистика XX века : сб. обзоров / [отв. ред. Ф. М. Березин]. – М. : Ин-т науч. информ. по обществ. наукам ; Отд. языкознания РАН, 2001. – С. 88–119.
13. Сепир Э. Избранные труды по языкознанию и культурологии : пер. с англ. / Эдвард Сепир / [ред. и авт. предисл. А. Е. Кибрик]. – М. : Прогресс, Универс, 1993. – 655 с.
14. Словник іншомовних слів / ред. О. С. Мельничук. – [2-ге вид., випр. і доп.]. – К. : Голов. ред. УРЕ, 1985. – 966 с.
15. Федик О. Мова як духовний адекват світу (дійсності) / Ольга Федик. – Львів : Місіонер, 2000. – 299 с.
16. Франко І. Я. Як виникають народні пісні / І. Я. Франко // Франко І. Я. Вибрані статті про народну творчість / [упоряд. О. І. Дей]. – К. : Вид-во АН УРСР, 1955. – С. 150–191.
17. Фрейденберг О. М. Поэтика сюжета и жанра / О. М. Фрейденберг / [подгот. текста, справоч. аппарат, авт. предисл., послесл. Н. В. Брагинская]. – М. : Лабиринт, 1997. – 448 с.
18. Хроленко А. Т. Лингвокультуроведение : учеб. пособие / А. Т. Хроленко. – Курск : Регион. открыт. социал. ин-т, 2001. – 178 с.
19. Язык фольклора : [хрестоматия для студ., асп.] / [состав. А. Т. Хроленко]. – [2-е изд.]. – М. : Флинт; Наука, 2006. – 224 с.
20. Bartmiński J. Etnolingwistyka słowiańska – prób bilansu / Jerzy Bartmiński // Etnolingwistyka. – №. 16. – Lublin, 2004. – S. 135–143.
21. Funk and Wagnalls Standard Dictionary of Folklore Mythology and Legend / [Maria Leach, editor, Jerome Fried, associated editor]. – New York : Funk & Wagnalls, 1979. – 1236 p.
22. Hoenegswald H. M. A Proposal for the Study of Folk – linguistics / H. M. Hoenegswald // Los Angeles University of California at Los Angeles Sociolinguistics. – The Hague; Paris : Mouton & Co, 1966. – P. 16–26.
23. Plas P. Slavic ethnolinguistics and Anglo-American linguistic anthropology : convergences and divergences in the study of the language-culture nexus / P. Plas // Etnolingwistyka. – №. 18. – Lublin, 2006. – S. 135–143.

Статтю подано до редколегії
12.03.2012 р.